

**W jaki sposób sprawcy czynów zabronionych
dokonują procederu prania brudnych pieniędzy
za pośrednictwem kryptowalut?**

Marek Kołtun

Security
in practice

W jaki sposób sprawcy czynów zabronionych dokonują procederu prania brudnych pieniędzy za pośrednictwem kryptowalut

Opracował: Marek Kołtun, 21.09.2020 r.

Zdjęcie ilustrujące najpopularniejsze kryptowaluty i ryzyko prania pieniędzy.

Proces prania pieniędzy to umyślne i z góry zaplanowane czynności, których celem jest wprowadzenie do legalnego obrotu środków finansowych lub innych wartości majątkowych pozyskanych z nieujawnionych źródeł dochodu bądź też służących do finansowania nielegalnych działalności. Z problemem tym od wielu lat mierzą się właściwe organy ścigania. W celu ujawnienia i ujęcia sprawców tych nadużyć przestępstwo prania pieniędzy powinno być łączone ze wszystkimi poważnymi czynami zabronionymi, tak aby jak najszerszy zakres przestępstw był uznawany za przestępstwa źródłowe dla prania pieniędzy i finansowania terroryzmu. W polskim prawie karnym art. 299 Kodeksu karnego określa znamiona czynu zabronionego, jakim jest właśnie pranie pieniędzy.

Bitcoin BTC i altcoiny od chwili swojego pojawienia się miały stanowić bezpieczny sposób wymiany pieniędzy. Stopniowo ich wartość rosła i pojawiły się na giełdzie, natomiast dla

przestępców stały się doskonałą metodą prania brudnych pieniędzy. Realizację tego proceduru umożliwiają:

1. kantory kryptowalutowe – oferujące możliwość kupna/sprzedaży kryptowalut. Jednak nie każdy wie, że transakcje od kwoty 15 tys. euro wymagają przeprowadzenia KYC (ang. Known Your Customer), czyli procedury należytej staranności, do której zobowiązane są instytucje finansowe oraz inne podmioty prawne świadczące usługi, w tym zidentyfikowania swoich klientów (zalecenia The Financial Action Task Force – FATF). Transakcję do kwoty 15 tys. euro można zrealizować anonimowo na dwa sposoby: face-to-face i online. Kantory kryptowalutowe w swojej ofercie posiadają zazwyczaj najpopularniejsze kryptowaluty, w tym Bitcoin BTC. Jeśli pobierana jest prowizja, opłaty wynoszą około 4% od transakcji;
2. usługi mieszania kryptowalut (ang. cryptocurrency tumbler) – czyli czynności mające na celu wymieszanie możliwych do ujawnienia lub skażonych transakcji za pośrednictwem kryptowalut w taki sposób, by ukryć drogę prowadzącą do źródła tych transakcji. Tumblery, utworzone w celu zapewnienia większej anonimowości użytkownikom – transakcje kryptowalut są publiczne – dotyczą zazwyczaj najpopularniejszej kryptowaluty, jaką jest Bitcoin (stąd nazwa: mikser do bitcoinów). Głównymi cechami tumblerów jest dostęp do Darknetu, pobieranie prowizji w przedziale od 0,30% do 10% oraz możliwość rozdzielenia Bitcoina na wiele portfeli. Opisany model stanowi najpopularniejszą metodę na rozwiązanie problemu kradzieży kryptowalut, gdyż nie ma pośrednika. Jest to jednak zarazem najpopularniejszy sposób na pranie pieniędzy za pośrednictwem kryptowalut;
3. bitomaty – to urządzenia o niemalże identycznym sposobie działania jak bankomaty, z tym że każda transakcja dokonywana jest przy użyciu kryptowaluty. Korzystając z bitomatu, zamieniamy kryptowalutę na gotówkę lub odwrotnie. Zazwyczaj bitomaty pobierają prowizję zysku od 1% do 5%, a wpłaty możemy dokonać nawet do kilkudziesięciu tysięcy złotych. W ostatnich latach nastąpił wzrost ich liczby o przeszło 150%. Najważniejszą zaletą dla użytkowników jest anonimowość;
4. wymiana BTC na alternatywne altcoiny o wartości kilkukrotnie niższej od BTC.

Modelowy proces prania pieniędzy składa się z czterech etapów.

„Czarny rynek” rozwija się globalnie w każdej strefie gospodarczej, a w ostatnim okresie przeniósł się także na terytorium Unii Europejskiej. Od kilku lat, jak wynika z raportu „Europolu”, sprawcy czynów zabronionych coraz częściej do prania brudnych pieniędzy używają wirtualnych walut. Są one trudniejsze do wykrycia przez organy ścigania dzięki możliwości zachowania anonimowości i decentralizacji protokołu blockchain. „Europol” opublikował, że na terytorium Europy za pośrednictwem transakcji przy wykorzystaniu kryptowalut pierze się od około 3 do 4 miliardów funtów brytyjskich.

Wyróżniamy następujące źródła pochodzenia pieniędzy:

- 1. Czyste** – czyli dochody pochodzą z legalnych źródeł i zapłacono odpowiednie podatki.
- 2. Szare** – dochody pozyskiwane są głównie z „szarej strefy”, w której działalności gospodarcze są prowadzone bez zezwoleń. Najczęściej również nie są płacone podatki.
- 3. Brudne** – dochody nieujawnione organom administracji skarbowej, pochodzące najczęściej z działalności przestępczej (ale nie jest to reguła).

W świetle obowiązujących aktów prawnych Ministerstwo Finansów RP w Krajowej Ocenie Ryzyka Prania Pieniędzy oraz Finansowania Terroryzmu z 2019 r. wysuwa spostrzeżenia, że wysoki poziom zaawansowania nowych technologii blockchain i kryptowalut istotnie utrudnia zamierzone plany zakresu obowiązków z niej wynikających. Ustawa o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu zdefiniowała termin instytucji zobowiązanych, które w ramach swoich działalności świadczą usługi związane z wymianą i przechowywaniem kryptowalut. Niemniej jednak w znacznej mierze pozostałe aspekty wchodzące w zakres ich działalności pozostają poza regulacją prawną.